

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 10.4.2019

1. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta jatkoi tutustumiskierrosta Vantaaseen ja kokoontui Pakkalassa kansainvälisellä koululla. Rehtori Heikki Hirvonen toivotti osallistujat tervetulleiksi ja kertoi koulun toiminnasta. Kansainvälinen koulu, International School of Vantaa (ISV), on suomalaisen opetussuunnitelman mukaisesti toimiva yhtenäiskoulu. Olennaisin ero muihin kouluihin nähden on se, että opetuskieli on englanti ja suomea opetetaan toisena kielenä. ISV ei myöskään ole lähikoulu, vaan oppilaat valitaan kielikokeen perusteella. Vajaasta 500 oppilaasta suurin osa on suomenkielisiä, mutta yhteensä koulussa puhutaan 44 eri äidinkieltä. Koulurakennus on uudehko ja toimiva ja siinä sijaitsevat myös englanninkielinen Y.E.S. -päiväkoti sekä Pointin kirjasto.

Hirvonen kertoi, että koulun oppimistulokset ovat keskimääräistä parempia. Koulujärjestelmä ei kuitenkaan ole valmis englanninkielistä opetusta varten. Haasteena nousi esille mm. sen, että opetussuunnitelmaan sopivaa englanninkielistä opetusmateriaalia ei juuri ole saatavissa, joten opettajat joutuvat valmistamaan sen itse. Suomen opiskelu toisena kielenä ei ole kaikille motivoivaa, sillä englannilla selviää sekä koulussa että sosiaalisessa elämässä. Tällöin jatko-opintoihin pääsy voi olla vaikeaa muille kuin suomea äidinkielenään puhuville. IB-lukioiden sisäänkäyntirajat ovat korkeat ja englanninkielisiä ammatillisia polkuja ei juuri ole. Silti 70 % oppilaista jatkaa lukioon. Hirvosen mukaan englanninkielisen suomalaista opetussuunnitelmaa noudattavan lukion saaminen Vantaalle olisi tärkeä askel eteenpäin.

Päätös: avattiin kokous koulun esittelyllä ja hyväksyttiin sen jälkeen työjärjestys pienin muutoksin. Valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Pia Rannikko ja Olga Gilbert.

2. Vanhemmat mukaan kouluun -hanke

Lehtikuusen koulussa käynnistyi marraskuussa 2018 Vanhemmat mukaan kouluun -hanke (2018-2020, rahoitus OPH). Hankkeen tavoitteena on maahanmuuttajien kouluttautumisen, kotoutumisen ja työllistämisen nopeuttaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Hankkeessa luodaan malli, jonka avulla edistetään koulussa maahanmuuttajavanhempien kanssakäymistä suomalaisten ja opetushenkilöstön kanssa. Vanhempien koulutuksesta ja työelämäpolutuksesta vastaa Careeria (ent. Edupoli), jonka kouluttajana toimiva Niina Meriläinen oli kertomassa hankkeesta neuvottelukunnalle.

Vanhemmat mukaan kouluun -hanke tuo vanhemmat – lähinnä äidit – omien lastensa kouluihin oppimaan suomen kieltä ja matematiikkaa yhdessä oppilaiden kanssa. Samalla he tutustuvat suomalaiseen koulujärjestelmään, yhteiskuntaan ja lähiympäristöön ja harjoittelevat digitaitoja. Hanke on kohdennettu vanhemmille, joille työllistyminen ja kielen oppiminen on ollut haasteellista ja joiden lapsi on aloittanut tai aloittamassa koulun. Opetus on hyvin toiminnallista: käsitteitä avataan kuvien avulla ja käytössä ovat samat oppikirjat kuin lapsilla. Äidit pyritään sijoittamaan luokkaan, jossa ei ole omia lapsia.

Saatu palaute on ollut hyvää. Vanhempien osalta luottamus kouluun on kasvanut ja oma rohkeus lisääntynyt. Opettajille järjestely ei ole tuottanut ylimääräistä työtä. Kouluttaja on opettajien ja rehtorin apuna, äidit puolestaan toimivat myös aikuisen roolimalleina ja ylimääräisinä käsipareina. Toiminta laajeneekin ensi syksynä kahteen uuteen kouluun Vantaalla. Sisarhanke "Äidit mukana" käynnistyi jo aiemmin, ja se toimii Länsimäen ja Rajakylän kouluissa.

Esityksestä virisi vilkas keskustelu. Meriläinen kertoi, että hankkeen piirissä on tällä hetkellä 19 äitiä kahdessa eri ryhmässä, kaikki hakeneet ovat päässeet mukaan. Hankkeen aikainen toimeentulo vaihtelee omasta tilanteesta riippuen. Opiskelu voidaan tuntimäärän ollessa riittävä katsoa omaehtoisen kotoutumiskoulutuksen kriteerit

täyttäväksi, jolloin opiskelija saa TE-toimiston kautta työttömyysetuudet. Lastenhoito järjestyy tarvittaessa lapsiparkissa, jota lähihoitajaopiskelijat pitävät yli 1-vuotiaille, isompia lapsia ohjataan myös päivähoitoon. Pääsiäisen jälkeen ilmestyvään Anna-lehteen tulee hankkeesta artikkeli. Hankkeen nettisivuilla on myös linkkejä aikaisemmin tehtyihin juttuihin: <https://sites.google.com/view/vanhemmat-mukaan-kouluun/etusivu?authuser=0>

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

3. Kielitietoinen varhaiskasvatus

Yhä useampi vantaalaislapsi on maahanmuuttajataustainen. Päiväkodeissa heidän määränsä voi vaihdella vajaasta kolmasosasta jopa 100 %:iin. Tilanne on suhteellisen uusi ja henkilökunnalle haastava. Henkilökunnan vaihtuvuus ja pula pätevästä lastentarhanopettajista on ollut suurta. Varhaiskasvatuspäälliköt Mikael Kokljuschkin ja Leena-Mari Tornivaara esittelivät vuonna 2017 käynnistynyttä hanketta, jonka tavoitteena on kehittää Suomen kielen oppimista monikulttuurisessa päiväkodissa.

Hanketta on kehitetty parin vuoden ajan sisäisen kehittämisen hankkeena. Siinä on mukana yhteensä seisemän monikulttuurista päiväkotia Korso-Koivukylän ja Tikkurila-Hakunilan alueilla. Visio on: haluamme olla edelläkävijöitä laadukkaana varhaiskasvatuksen tuottajana monikulttuurisessa ympäristössä. Kokljuschkin totesi, että paraskaan ammattitaito ei riitä, jos ei tiedä minne on menossa. Lähtökohtana on uusiutuva pedagogiikka eli jatkuva pohdinta siitä, mitä tarvitaan muutoksen aikaansaamiseksi ja suomen kielen oppimiseksi. Hankkeessa on edetty pienin kokeiluina, otettu käyttöön toimivat ja hylätty toimimattomat käytännöt. Ulkopuolista rahaa ei ole käytössä, joten suunnan muuttaminen ja uuden kokeileminen matkan varrella on ollut helppoa. Tavoitetila ja tiekartta luotiin *tulevaisuuden muistelu* -menetelmällä. Keskeinen periaate on, että jokainen aikuinen on suomen kielen opettaja ja kielen opetuksessa käytetään hyväksi kaikkea mitä ympäristössä on tarjolla. Sekä johdon, henkilökunnan että vanhempien kannustaminen ja tuki on tärkeää. Työtä tukevat *kiecut* eli kieli -ja kulttuuriryhmien koordinaattorit ja *keltot* eli kiertävät erityislastentarhanopettajat.

Keskeinen hankkeessa opittu asia on positiivisen asenteen ja puhettavan merkitys ja toimintatavan muutos. Opittua viedään eteenpäin kesän aikana mahdollisuuksien mukaan päiväkotien henkilöstölle. Levitettäviä toimintatapoja ovat mm. vertaiskoulutukset, yhteisöllisyyden vahvistaminen (esim. leikkipäivät vanhempien kanssa) ja vuorovaikutteinen sadun lukeminen (sanojen konkretisoiminen toiminnalla, esim. kieriskely).

Keskustelua käytiin mm. alueiden erilaisuudesta ja henkilökunnan osaamisen merkityksestä. Suomenkielen taitoisia ja päteviä lastentarhan opettajia tarvitaan varsinkin siellä, missä ei ole suomen puhujia. Tavoitteena on, että esikouluikäisillä on kieli riittävästi hallussa kouluun siirtymistä varten. Oman äidinkielen taito on tärkeä perusta paitsi suomen kielen myös terveen itsetunnon kehittymiselle. Neuvolan väki kertoi, että jo äitiysneuvolassa kerrotaan vanhemmille omalla äidinkielellä juttelun tärkeydestä. Lopuksi osallistujat katsoivat Rautpihan päiväkodissa lasten kanssa tehdyn upean musiikkivideon "Ihana maailma", se löytyy YouTubesta: <https://www.youtube.com/watch?v=B035sGvUli4> .

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

4. Esi- ja alkuopetuksen toimiva yhteistyö haastavalla alueella

Kytöpuiston koulussa on otettu käyttöön tsemppariopettajamalli osana yhteistyötä, jolla tuetaan esikoulusta kouluun siirtyviä lapsia. Tsemppariopettajana toimiva Minna Kallis työskentelee Piilipuun ja Havukallion päiväkodeissa ja Kytöpuiston koulussa ja niiden välisessä yhteistyössä. Hänen tehtävänsä on tukea lasten oman paikan ja vahvuuksien löytämistä yhdessä muiden opettajien kanssa ja taata näin mahdollisimman hyvä alku koulupolulle. Yhteistyötapoja kehittäneet Kytöpuiston koulun rehtori Maarit Hosio ja tsemppariopettaja Kallis kertoivat neuvottelukunnalle kokemuksista, joita lukuvuoden pituisessa pilottihankkeessa on tähän mennessä saatu.

Kalliksen työkenttä on laaja: siihen kuuluu 150 lasta ja kolme eri työyhteisöä kolmessa eri paikassa. Työn sisältö on vuorovaikutusta, jonka hän on määritellyt tilaksi, jossa tapahtuu yhdessä tekeminen ja kokeminen. Työhön sisältyy paljon ohjausta - tukea tarvitaan mm. kaverisuhteiden luomiseen, tunteiden säätelyyn ja riitojen selvittelyyn. Selkeät, pienet rutiinit helpottavat työtä paljon. Kalliksen mukaan leikin kautta oppiminen on sitä tärkeämpää, mitä vähemmän on sanoja käytössä. Päiväkodissa yhdessä tekeminen voi olla vaikkapa metsäretkiä. Koulun puolella työ on lähinnä matematiikan ja suomen kielen opetusta eri keinoin, joskus pienryhmissä. Hyvä keksintö on ollut "lukuluola", joka on innostanut lapsia lukemaan kirjoja.

Haasteina Kallis mainitsi mm. sen, että opetusta on eriytettävä paljon, sillä kielitaito voi vaihdella suuresti, kun samassa päiväkodissa voi olla vasta saapuneita tai Suomessa syntyneitä. Vieras koulusysteemi ja kulttuuri pitää selittää sekä lapsille että huoltajille.

Virallisesti Kallis on koulutuksellisen tasa-arvon resurssiopettaja, johon OPH myöntää rahoitusta erikseen. Kallis ja Hosio sekä neuvottelukunta toivovat, että tärkeä työ voi jatkua myös tulevaisuudessa.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

5. Maahanmuuttajataustainen asiakas neuvolassa

Neuvolapalvelut ovat yksi kattavimpia palveluita. Noin 90 % kohderyhmästä eli alle kouluikäisistä lapsista ja heidän perheistään käyttää niitä. Asiakkaita on Vantaalla tällä hetkellä noin 61 000 ja heistä noin 4600 alle kouluikäisiä vieraskielisiä lapsia. Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon päällikkö Piia Niemi-Mustonen, osastonhoitaja Leena Vatanen ja apulaisosastonhoitaja Jenni Aahos kertoivat neuvolan ajankohtaisista kuulumisista ja siitä, miltä näyttää työskentely erityisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa.

Asiakkaat tuntevat neuvolaa kohtaan luottamusta ja kiitollisuutta ja turvautuvat paljon terveydenhoitajiin muussakin kuin varsinaisesti neuvolan palveluihin kuuluvissa asioissa. Pyrkimyksenä on pitää perheellä sama terveydenhoitaja koko asiakkuuden ajan, jolloin luottamuksen myötä pulpahtaa esiin myös ongelmia ja kriisitilanteita. Niiden ratkomiseen voi mennä paljon enemmän aikaa kuin normaaliin neuvolakäyntiin on varattu. Esimerkiksi muuttuneesta tilanteesta neuvolan väki otti Myyrmäen neuvolan, jossa on paljon maahanmuuttajataustaisia asiakkaita. Henkilökunnan tueksi sinne on saatu MLL:n perhekahvila ja Niceheartsin tarjoamaa eri kielistä palveluohjausta, joka on ollut suuri menestys. Neuvolassa ollaan hyvin tietoisia siitä, että oma ammattitaito ei aina riitä auttamaan perhettä, vaan tarvitaan myös muita toimijoita.

Neuvolan edustajilla oli runsaasti ajatuksia palveluiden kehittämiseksi. He korostivat varhaisen tuen merkitystä perheen hyvinvoinnille. Neuvola on asiakkaille tuttu paikka, joten sinne voisivat myös muut palvelut jalkautua perhekeskustyyppisesti. Esimerkkinä mainittiin lastensuojelu, jossa maahanmuuttajaperheet ovat ylliedustettuja. Hyvä malli myös Vantaalle olisi Espoossa käytössä oleva MONIKU eli monikulttuurinen perhevalmennus. Se tarjoaa oikea-aikaisesti kohdennettua tukea monikielisille ja -kulttuurisille vauvaperheille lapsen kielen ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi sekä perheiden saattamiseksi tarjolla olevien verkostojen ja palvelujen äärelle.

Keskustelussa nousi esille, että neuvolan henkilöstölle on tarjolla hyvin tietoa ja koulutusta, mutta resursseja puuttuu. Esim. perhevalmennusta tarvittaisiin muullakin kuin suomen kielellä, nyt sellaista ei ole. Ennen kaikkea tarvitaan hyviä kokonaisratkaisuja ja pysyvää tukea. Neuvolassa tunnustetaan melko hyvin äidit, jotka eivät ole kotoutuneet, heitä ohjataan esim. suomen kielen kursseille, mutta monien palveluiden piiriin pääseminen kestää kauan. On harmillista, että neuvola ja koko sosiaali- ja terveystoimi ei saanut yhtään resurssia myönteisen erityiskohtelun ohjelmaan. Todettiin, että on aika siirtyä yhteistyöstä yhteiseen tekemiseen ja edistää palveluiden kohdentamista oikein.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

6. Muut asiat

Hannele kertoi, että monikulttuurisuusasiain yksikköön palkataan myönteisen erityiskohtelun määrärahoilla selvityshenkilöksi Aadan Ibrahim, joka tekee selvityksen Mikkolan alueen palveluista ja palvelutarpeista. Selvitys on samalla hänen opinnäytetyönsä Humanistiseen ammattikorkeakouluun yhteisöpedagogin tutkintoa varten.

Päätös: merkittiin tiedoksi.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 20.02 todeten, että seuraavan ja kauden viimeisen kerran neuvottelukunta kokoontuu keskiviikkona 5.6. kaupungintalolla.